



HÖGSKOLAN  
DALARNA

## **Examensarbete**

Socialt arbete

### **Sammanbrott igen?**

---

---

**En kvalitativ intervjustudie om socialsekreterares upplevelser av sammanbrott hos familjehem i den sociala barnvården**

### **Breakdown again?**

**A qualitative study of case workers' experiences with foster family breakdowns in the field of child welfare**

Institution: Högskolan Dalarna  
Författare: Marielle Olsson  
Handledare: Amanda Jones  
Examinator: Zlatana Knezevic  
Ämne: Socialt arbete  
Kurskod: GSA2AF  
Högskolepoäng: 15  
Examinationsdatum: 2022-04-29

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker Open Access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open Access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten Open Access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (öppet tillgänglig på nätet, Open Access):

Ja  Nej

Högskolan Dalarna – SE-791 88 Falun – Tel 023-77 80

## **Sammanfattning**

Studiens syfte var att undersöka socialsekreterare och familjehemskonsulenters upplevelser av sammanbrott i familjehem. Studien hade en kvalitativ ansats där fem semistrukturerade intervjuer genomfördes. Den teoretiska utgångspunkten var Erving Goffmans Dramaturgi samt Anders Brobergs tolkning av John Bowlbys anknytningsteori. Data analyserades tematiskt där tre olika teman med subteman framkom. Studiens resultat tydliggör att socialsekreterare och familjehemskonsulenter behöver ett bra samarbete och tydligt uppdrag till familjehem. För att familjehem ska orka ”stå kvar” som familjehem även när det är jobbigt behöver socialsekreterare och familjehemskonsulenter vara lyhörda, nyfikna och tillgängliga för familjehemmen och samarbetet upplevs förbättras när det finns en familjär relation mellan familjehemmet och socialsekreteraren eller familjehemskonsulenten. Tidigare forskning visar att orsaker till sammanbrott ofta initieras av familjehemmen och anges bero på barnets beteende eller diagnoser och brist på förståelse för barnet och dess upplevelser. Detta stämmer delvis överens med respondenternas upplevelse av orsakerna bakom sammanbrott i studien.

**Nyckelord:** Sammanbrott, barnets bästa, familjehem, socialsekreterare, stöd, dramaturgi, anknytning.

## **Abstract**

The study's purpose was to investigate social workers and foster care consultants' experiences of breakdowns in foster homes. A qualitative approach was used and five semi-structured interviews were conducted. The theory used was Erving Goffman's Dramaturgy and Anders Broberg's interpretation of John Bowlby's attachment theory. Data was analyzed thematically where three different themes emerged. The study shows that social workers and consultants need good cooperation, clear assignment and a familial relationship with foster homes in order for foster homes to be able to continue even when it is difficult. Social workers and foster care consultants need to be responsive, curious and accessible to avoid breakdown. Research shows that breakdowns are often initiated by foster families and are stated to be due to the child's behavior and lack of understanding of the child and its experiences. This is partly consistent with the respondents' experience of the reasons behind breakdowns.

**Keywords:** Breakdown, child's best, foster home, case worker, support, dramaturgy, attachment.

## **Förord**

Tack!

Jag vill rikta ett stort tack till respondenterna som gjort denna uppsats möjlig, jag uppskattar att ni avsatt tid för mig och bidragit med er erfarenhet och kloka tankar.

## **Innehållsförteckning**

<b>1. Inledning</b> .....	8
1.1 Bakgrund .....	8
1.2 Syfte .....	9
1.3 Frågeställningar .....	9
1.4 Centrala begrepp .....	9
<b>2. Teori</b> .....	11
2.1 Anknnytningsteori .....	11
2.2 Dramaturgi .....	12
<b>3. Tidigare Forskning</b> .....	13
3.1 Sökningsprocessen .....	13
3.2 Temarubriker och sammanfattning .....	14
3.3 Barnets upplevelser och familjehemmets känslor. ....	15
3.4 Placerade barn och professionella .....	15
3.5 Risk och skydd för placerade barn .....	15
3.6 Ålder, skydd och lämpliga familjehem .....	16
3.7 Nätverkets betydelse för placerade barn. ....	16
3.8 Orsaker till sammanbrott i familjehem.....	17
3.9 Placerade barns hälsa och möjliga åtgärder. ....	17
<b>4. Metod</b> .....	18
4.1 Forskningsansats .....	18
4.2 Kvalitetskriterier.....	18
4.3 Förförståelse .....	19
4.4 Population och Urval.....	19
4.5 Datainsamlingsmetod .....	20
4.6 Databearbetning och Analys .....	22
<b>6. Resultat</b> .....	24
6.1 Presentation av intervjupersoner .....	24

6.2.1 Förutsättningar för att undvika sammanbrott .....	25
6.2.2 Upplevda orsaker till sammanbrott .....	27
<b>7. Analys och diskussion .....</b>	<b>34</b>
7.1 Analys utifrån frågeställning och syfte .....	34
7.2 Analys utifrån teori.....	35
7.2.1 Anknypningsteori.....	35
7.2.2 Dramaturgi .....	36
7.3 Analys utifrån tidigare forskning och arbetsätt .....	37
<b>8. Slutsatser .....</b>	<b>38</b>
8.1 Förslag på åtgärder. ....	39
8.2 Kritisk reflektion .....	40
<b>Litteraturförteckning.....</b>	<b>41</b>
<b>Bilagor .....</b>	<b>45</b>
Bilaga 1. Blankett för etisk egengranskning .....	45
Bilaga 2. Intervjuguide .....	47
Bilaga 3. Informationsbrev.....	48
Bilaga 4 Samtyckesblankett .....	49

# 1. Inledning

## 1.1 Bakgrund

När det kommer till socialtjänstens kännedom att barn riskerar att fara illa kan socialtjänsten besluta att inleda en utredning och om barnets hälsa eller utveckling riskerar att skadas i det nuvarande hemmet finns möjlighet för barnet att placeras antingen frivilligt enligt Socialtjänstlagen (2001) eller med tvång enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990). Barnet kan då exempelvis placeras i ett familjehem. Enligt Socialstyrelsen (2021) fick 19 400 barn och unga vård i familjehem någon gång under 2020 och den vanligaste placeringsformen i var familjehem.

Orsakerna till placering i familjehem är olika. Det kan röra sig om omsorgssvikt, skolfrånvaro, våld eller konflikter mellan föräldrar eller mot barnet, kriminalitet, psykisk ohälsa eller missbruk hos barnet eller föräldrarna. Enligt Socialstyrelsen har barn rätt att växa upp under trygga förhållanden (2014) vilket man även kan se i barnkonventionen som sedan 2021 är lag i Sverige (Barnkonventionen, 2018). Det är efter placering familjehemmets ansvar att se till att barnet får den omsorg som barnet är i behov av, men det är socialtjänsten som ger familjehemmet uppdraget och ansvarar för att följa upp och säkerställa att vården av barnet går rätt till. Detta regleras genom ett dokument som kallas Vårdplan.

Ibland behöver placerade barn flytta från familjehem utan att målen med vården har uppnåtts. Ett oplanerat avbrott i vården hos placerade barn kallas för sammanbrott. (Socialstyrelsen, 2012a). Ett sammanbrott kan påverka det placerade barnet på flera olika sätt. Det kan vara så att barnet bott i familjen i flera år och har goda relationer till familjehemsföräldrarna och deras släkt, andra biologiska eller placerade barn i familjen, vänner, skolkamrater och lärare. De kan ha påbörjat vård inom Barn- och ungdomspsykiatri, ökat närvaron i skolan eller börjat med en fritidsaktivitet som är viktig för dem. Att plötsligt tas ifrån allt detta kan vara skadligt för barnet. Enligt Vinnerljung et al, (2017) är det dock så ofta som 25 % av alla placerade barn som flyttar en gång under placeringstiden. Detta trots att barnen ibland bott i familjehemmet i minst 10 år. Socialstyrelsen menar också att ju fler sammanbrott placerade barn upplever desto högre är risken för att ytterligare sammanbrott sker (2012a). Detta leder till en ond cirkel av omplacering från en familj till en annan samtidigt som barnets möjligheter till ett bra liv som vuxen minskar, då risken för missbruk, arbetslöshet, psykisk ohälsa och kriminalitet ökar för barn som varit placerade i den sociala barnvården, särskilt om barnet också har en neuropsykiatrisk diagnos som ADHD eller Autismspektrumtillstånd (Eklund et al, 2020). Enligt Riksförbundet Attentions projekt *Ung*



*Dialog* är det väldigt vanligt att sammanbrott sker om barnet har en neuropsykiatrisk diagnos och att barnen själva upplever att de inte görs delaktiga, inte blir betrodda och behandlas annorlunda på grund av sin diagnos. Samtidigt är placerade barn överrepresenterade i dessa diagnoser (Eklund et al, 2020).

Enligt Socialstyrelsen ”visar studier att tonårsplaceringar ofta bryter samman eller avbryts oplanerat. Det saknas dock kunskap om stabiliteten i placeringar som rör yngre barn, och om långvariga placeringar som påbörjats när barnet var yngre” (2012a, s. 3). I samma studie från Socialstyrelsen framkom att det var vanligare att familjehemmen själva var de som initierade en flytt av barnet, så ofta som i 35 % av fallen (2012a).

Såväl Barnkonventionen (2018) som Socialtjänstlagen (2001) ställer krav på barns välfärd, rättigheter och samhällets ansvar att se till att barn har det bra. De flesta socialtjänster i Sverige använder sig även av metodstödet Barns behov i centrum, förkortat BBIC som är baserat på forskning om barn (Socialstyrelsen, 2018). I BBIC kan man se vissa likheter med barnkonventionen och detta ligger till grund för de placeringar som sker i Sverige. Målen och syftet med placeringen ska beskrivas i en dokument kallad vårdplan. Vårdplanen ligger till grund för barnets behov och är ett vägledande dokument för familjehemmet att följa så att det går att säkerställa att barnet får sina behov tillgodosedda av familjehemmet (Socialstyrelsen, 2020b). Som socialsekreterare ingår det i arbetet med placerade barn att stötta familjehem som kommer att ha ansvaret över barnet, det kan vara att ha samtal med familjehemmet, erbjuda kurser och närvara vid möten med socialtjänsten och barnet. Barnets bästa ska alltid tas i akt och barnets rättigheter måste tillgodoses. Det är ett stort ansvar för såväl socialsekreterare som familjehem.

## **1.2 Syfte**

Studiens syfte är att undersöka socialsekreterare och familjehemskonsulenters upplevelser av sammanbrott i familjehem.

## **1.3 Frågeställningar**

- Vad upplever socialsekreterare är orsaker till sammanbrott?
- Vilka faktorer upplever socialsekreterare ökar risken för sammanbrott?
- Vilka upplevelser av sammanbrott har påverkat socialsekreterares arbete med sammanbrott?

## **1.4 Centrala begrepp**

De centrala begrepp som används i arbetet är *familjehem*, *vårdplan*, *sammanbrott*, *barnets bästa* och *anknytning*. Enligt Socialstyrelsen är *familjehem*, tidigare kallade fosterhem, hem

som efter utredning av socialtjänsten har möjlighet att ta emot barn som är i behov av placering i ett annat hem än sitt egna. Det är också enligt socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd socialnämndens ansvar att i varje kommun rekrytera och utreda familjehem samt säkerställa att vården som bedrivs har en god kvalitet (Socialstyrelsen 2012b).

Ett placerat barn har rätt till en *vårdplan*, det är ett dokument som socialtjänsten alltid ska upprätta vid placering av barn, där barnets behov och målet med placeringen tydligt ska definieras (Socialstyrelsen, 2014). Barnet och föräldrarna ska inkluderas i utformandet av denna för att skapa delaktighet i vården. När sammanbrott sker upphör alltså vården utan att målen i barnets vårdplan har uppnåtts. Oplanerade avbrott i familjehemsplaceringar brukar betecknas *sammanbrott* och enligt Socialstyrelsen finns tre olika typer av sammanbrott (2012a). *Tydliga*, *tveksamma* och *misstänkta* sammanbrott. I tydliga sammanbrott avbryter familjehemmet, socialtjänsten eller barnet själv placeringen. Tveksamma sammanbrott är när det framgår hos socialtjänsten att barnet inte bör bo kvar eller att barnet själv anser att den inte bör bo kvar. Misstänkta sammanbrott innebär att det talas om ett sammanbrott från alla inblandade parter men att det kanske egentligen rör sig om något annat (Socialstyrelsen 2012a). I detta arbete används begreppet *sammanbrott* för att förklara samtliga indelningar, med fokus på tydliga i den skrivna texten, förutom i avsnittet resultat då begreppet definieras utifrån respondentens egna definition av sammanbrott, som kan vara en eller flera av dessa olika sammanbrott.

*Barnets bästa* är den tredje grundprincipen i FN:s konvention om barnets rättigheter. Barnkonventionen lagstodgades i Sverige 1 januari 2020. (Barnkonventionen, 2018) Artikel 3 i barnkonventionen beskriver att "Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa" (Barnkonventionen, 2018, s. 10). *Barnets bästa* inkluderas även i 1 kap 2§ Socialtjänstlagen "Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas". (2001). Barnets bästa ska alltså alltid prioriteras, även när barnet placeras ansvaret för barnets välbefinnande flyttas från föräldrarna till socialtjänsten, som ger familjehem i uppdrag att stå för det praktiska kring vården som omsorg, vägledning och skydd. Barnets bästa som begrepp är därför relevant för arbetet utifrån att då det både är ett krav och ett synsätt som ska genomsyra alla delar av placerade barns vård. Det är sällan barnets bästa att i placeringen genomgå sammanbrott.

*Anknytning* är ett begrepp för att beskriva barns emotionella och sociala utveckling till sin förälder och anknytningsteorin utgår ifrån att detta påverkar barns sociala relationer även senare i livet. (Broberg et al, 2020) Barnets bästa utgår ifrån anknytningsteori, dessa begrepp

är alltså högst aktuella inom den sociala barnvården. Med barn menas personer i åldern 0-18 år gamla.

## 2. Teori

### 2.1 Anknytningsteori

Neander et al (2015) skriver att barn som får sina behov av skydd och omvårdnad tillgodosedda på ett inkännande, lyhört och förutsägbart sätt utvecklar en trygg anknytning. Barnet får erfarenheter av att vuxna är tillgängliga för att ge stöd och lär sig gradvis att själv klara av svårigheter, om de är rimliga. Enligt Broberg et al, (2020) anses John Bowlby vara anknytningsteoriens förfader och hans forskning grundas i sin tur på biologen Konrad Lorenz forskning från 1935 om ankor och dess anknytning (Broberg et al, 2020). Idén som Bowlby utvecklade grundade sig i att anknytning kan hittas i de flesta arter inte endast i djurvärlden (Broberg et al, 2020). Detta kan alltså överföras till att inkludera anknytning mellan barn och deras starka relation till sina föräldrar. Bowlby menade att anknytning är en evolutions programmering som utvecklats över tid för att arten ska kunna överleva. Efterhand har detta utvecklats till att inkludera varför en önskvärd trygg anknytning inte sker och de olika anknytningsmönster som beskrivs i Broberg et al, (2020) kan användas för att beskriva barns förutsättningar för att ha en trygg relation till sitt familjehem.

Broberg utvecklar Bowlbys teori genom tre olika anknytningsmönster. *Trygg anknytning*, *Otrygg-undvikande anknytning* och *Otrygg-ambivalent anknytning* (Broberg et al, 2020). Trygga barn litar på föräldern och har fått möjlighet att utforska världen för att sedan kunna hantera nya, svåra eller skrämmande situationer. Otrygg-undvikande anknytning innebär att barn inte litar på föräldern då de lärt sig att de inte får det stöd de behöver i nya, svåra eller skrämmande situationer. Konsekvenserna av det blir att dessa barn har svårt att ha nära och känslomässigt krävande relationer. De kan dra sig undan och tänker mer än känner för att lösa problem som kan uppstå. Otrygg-ambivalent anknytning innebär att dessa barn inte har kunnat lita på att vuxna alltid finns där för att trösta, uppmuntra eller omhänderta. Ibland har det varit så och ibland inte vilket lett till en upplevelse av att bli övergiven. Osäkerheten gör att detta anknytningsmönster istället blir känslostyrt. Som vuxna kan de ha svårt med att vara för nära i relationer eller att helt undvika närhet av rädsla att återigen bli övergiven (Broberg et al, 2020).

Anknytning handlar alltså i grunden om vad som krävs av vuxna för att barn ska kunna utveckla en nära och känslomässig anknytning i relationer under barndomen men även som

vuxen (Broberg et al, 2020). En trygg anknytning under barndomen har till och med visat sig utgöra en buffert mot senare psykisk ohälsa (Broberg et al, 2020). Detta är relevant för att även barn som är placerade är i behov av trygg anknytning, antingen till den biologiska föräldern eller till de vuxna i familjehemmet vid placering. Om placering avbryts oplanerat, ett sammanbrott sker kan denna påbörjade anknytning påverkas.

Det finns dock kritik gällande anknytning och dess användning inom den sociala barnvården. Barn med Neuropsykiatriska diagnoser (NPF), som exempelvis autismspektrumtillstånd kan visa anknytningsmönster som egentligen har sitt ursprung i en eller flera diagnoser (Eklund et al, 2020). Kritiken riktas först och främst mot det underlag som föreligger placering, det vill säga barnvårdsutredningar. Barn med NPF diagnoser har en större risk att bli omplacerade då familjehemmen har svårare att bemöta barnet. Det finns alltså en debatt kring anknytning och huruvida det hjälper eller stjälper placerade barn. Anknytningsteorin är därför relevant i studien som en viktig variabel för placerade barns trygghet och hälsa när en talar om sammanbrott. Då Sammanbrott kan bli en otrygg och riskfylld situation för barns överlevnad och möjlighet till att skapa och behålla nära och känslomässigt starka relationer i vuxen ålder.

## **2.2 Dramaturgi**

Erving Goffmans studie i vardagslivets dramatik utgår från ett sociologiskt perspektiv om hur det sociala livet kan studeras genom dramatik(2010). Goffman menar att människan i möte med andra definierar hur vi ska agera (2010) och genom dramaturgi kan en förstå hur människors beteenden i sociala sammanhang uppstår. Goffman talar om att vi alla står på scen, använder oss av masker och vill få vår publik att se oss i ett visst ljus (2010). Vi spelar alltså teater i vårt dagliga liv. Vi har en roll som är ”jaget” en rollgestalt som vi framställer som ”aktningvärd” och att detta blir en image, det vill säga en föreställningsbild. Individens försöker framträda jaget på ett sätt som är accepterat i det rådande samhällsklimatet. Individens kan också vara agerande. Goffman beskriver detta som att vara ”öppen för lärdomar och det kommer till nytta vid uppgiften att lära sig en roll” (2010, s. 219). Det diskuteras också vad som händer om man en råkar få syn på hur det egentligen är backstage, alltså bakom scenen eller om individen av någon anledning tappar masken och de konsekvenserna det har för det fortsatta skådespelet. En försöker då ”rädda” situationen. Upplysningar om en individ gör att individen bidrar till att definiera den situation som individen och andra befinner sig i. Det är i detta som förväntningar skapas och de andra individerna kan då bedöma hur de bäst kan mötas utifrån den givna situationen (Goffman, 2010). Detta är ytterst relevant i mötet med

människor i socialt arbete, såväl som professionell som familjehem, klienter eller i samarbetet med andra professionella. Vilken roll spelar man som familjehem, placerat barn, socialsekreterare eller familjehemskonsulent; och hur förhåller sig de till varandra? Goffmans teori kan också vara intressant i analysen av familjehem och placerade barn då det kan finnas drag av scenarbete i mötet med nya människor. Man kanske vill framstå som icke-besvärlig och snäll, eller tvärtom som tuff och hård. Hur detta upplevs av socialsekreterare kan med fördel analyseras utifrån ett dramaturgiskt perspektiv.

### **3. Tidigare Forskning**

Tidigare forskning kring familjehem och de orsaker som gör att sammanbrott uppstår är relevant för studien då det går att relatera till socialsekreterares upplevelse av sammanbrott då det är deras jobb att stötta familjehemmen. Tidigare forskning visar exempelvis att familjehem är de som oftast initierar sammanbrott. För att kunna förstå varför detta sker och hur respondenternas upplevelser av sammanbrott kan tolkas utifrån detta så behövs familjehemmens upplevelser och resonemang även förstås varför mycket av den tidigare forskning som presenteras utgår ifrån familjehemmens perspektiv, upplevelse av stöd och av sammanbrott och dess bakomliggande orsaker.

I flera av nedanstående artiklar beskrev familjehemmen exempelvis ett motstånd att kontakta socialsekreterare i rädsla att vara besvärlig. Det är därför relevant att se vad tidigare forskning säger kring familjehemmens upplevelse av sammanbrott och deras upplevelse av stöd eller brist för att på ett djupare sätt förstå och analysera socialarbetares upplevelser av sammanbrott och deras möjligheter i sitt arbete att se risker och faktorer för att försöka undvika detta.

Vissa artiklar fokuserar mer på statistiken kring sammanbrott vilket är relevant då det också kan ge insikter i hur många sammanbrott som sker, vem som initierar dem och huruvida studiens respondenter speglar denna statistik i deras upplevelser av sammanbrott. Såväl López et al, (2011) som Richardson et al, (2018) poängterar exempelvis de professionella som en viktig del i nätverket kring ett placerat barn. I detta tänker författaren att socialsekreterare och familjehemskonsulenter ingår och det är även därför relevant för studien.

#### **3.1 Sökningsprocessen**

Totalt 10 vetenskapliga artiklar användes i studien varav 9 artiklar presenteras i detta avsnitt. För samtliga sökningar har 4 avgränsningar gjorts; ”linked full text”, ”peer reviewed”,

språkval ”engelska” och publikationsdatum 2011-2021. Den svenska lagen som familjehemsplaceringar grundar sig på är från 2001 så all forskning innan dess bedömdes irrelevant för studien. Svartsresultaten blev alltför många vid avgränsning årtal 2001-2021 och alldeles för få vid en mindre avgränsning som exempelvis 5 år istället för ett 10 års spann. Fokuset för att välja text har sedan vilat på relevans för studien samt antalet citeringar på den valda texten.

Den genomförda litteratursökningen har använt minst två sökord i kombination, med syfte att avgränsa sökningen så att artiklar som är relevanta för studiens syfte visas samtidigt som sökresultatet är brett nog att inte missa potentiellt intressanta artiklar i ämnet. De ord som använts för sökningarna är familjehem och barnskydd (foster care+child welfare) familjehem och familjehemsplacering (foster care and foster home care) familjehem och sammanbrott (family home+breakdown) samt stöd till familjehem och handläggare (Foster care support+case worker). Sökningarna har skett med de engelska sökorden i två databaser; Applied Social Sciences Index and Abstracts (ASSIA) samt Social Sciences Citation Index som är en del av Web of Science. Forskningen tematiserades sedan utifrån resultaten. För att få fram dessa användes specifika sökord i kombination som visas i tabell 1.

Tabell 1. Litteratursökning.

Sökning	Beskrivning	Antal resultat
ASSIA	foster care+child welfare	729
ASSIA	foster care and foster home care	1174
Social citation sciences Index	Foster care support+case work	302
Social citation sciences Index	family home+breakdown)	33

### 3.2 Temarubriker och sammanfattning

Följande rubriker har använts för att strukturera tidigare forskning utifrån teman som är relevanta för forskningsansatsen. *Barnets upplevelser och familjehemmets känslor, Placerade barn och professionella, Risk och skydd för placerade barn, Ålder, skydd och lämpliga familjehem, Orsaker till sammanbrott i familjehem, Placerade barns hälsa och möjliga åtgärder samt Nätverkets betydelse för placerade barn.*

Sammanfattningsvis visar forskningen kring sammanbrott att familjehem har ett svårt uppdrag och ofta behöver mer stöd än vad som ges, särskilt när det gäller barn med speciella behov, trauma eller NPF diagnoser. Dessa ”svåra” barn upplever statistiskt sett fler sammanbrott och det är vanligare med sammanbrott ju äldre det placerade barnet är.

Anledningar till sammanbrott varierar men beror i grunden sällan på barnet, snarare på uppdraget och andra omkringliggande faktorer såsom familjehemmets situation, bristande samverkan och utbildning. Det som kan hjälpa familjehem är rätt kunskap för barnets behov, samverkan med den biologiska familjen, vård, socialtjänst och skola samt vilja och ork att ha kvar placeringen när något börjar krångla, med barnet eller i familjehemmet, särskilt när det gäller tonåringar och barn med psykisk ohälsa, speciella behov eller NPF diagnoser som beskrivs i avsnitt 1.

### **3.3 Barnets upplevelser och familjehemmets känslor.**

Placerade barn kan ha upplevt våld, missbruk och fattigdom samt ha diagnoser som ångest, trauma, otrygg anknytning, depression och andra känslomässiga svårigheter. Barn var placerade i snitt 3.2 familjehem per placering och placeringen varade i ungefär 15.3 månader per familjehem (Richardson et al, 2018). Browning (2020) undersöker i sin studie hur familjehemmens negativa känslor mot de placerade barnen kan leda till en bra och trygg placering, om de är villiga att reflektera över känslorna och ta itu med grunden till varför de känner så.

### **3.4 Placerade barn och professionella**

I Richardson., et al (2018) introduceras även en nygammal modell baserad på Urie Bronfenbrenners forskning från 1979. Syftet med denna modell är att förstå olika system; micro, meso, exo, macro och chrono. I Richardson et al, (2018) används dessa för att beskriva vilka system som barn färdas mellan och tillhör under placering och hur detta påverkar placerade barns möjligheter till att utvecklas. Micro motsvarar den närmaste familjen och vänner. Macro är kulturen, lagar och politiken. Enligt den teoretiska modellen ingår socialsekreterare i exo men bör samarbeta med micro. Richardson et al, beskriver att barn färdas mellan systemen och ”tränar” på sina färdigheter mellan systemen, detta försvårar deras utveckling när deras microsystem förändras, exempelvis vid placering. Det inkluderar även förändringar som byte av socialsekreterare, att förlora vänskapen med andra placerade barn, byte av skola och så vidare. Dessa förändringar kunde också vara orsak till barnens beteende och anknytning som i sin tur påverkade familjehemmets beslut om hur länge barnet stannade i ett familjehem.

### **3.5 Risk och skydd för placerade barn**

Richardson, et al., (2018) beskriver den sociala barnavården i USA. Vissa likheter finns med Sverige såsom att barn som har varit placerade riskerar en större utsatthet senare i livet vad gäller tillgång till utbildning och arbete samt att de löper större risk för att hamna i

kriminalitet i vuxen ålder. Det finns enligt Richardson et al, (2018) flera studier kring ”sammanbrott” eller vad de i artikeln kallar ”displacement/disruption” och att de barn som placeras redan har ett flertal traumatiska upplevelser i bagaget inklusive att behöva flytta från sin familj. Även Vanderfaeillie et al., (2018) beskriver en liknande familjehemssituation fast i Belgien vilka det finns lite forskning kring om just den belgiska barnavården.

### **3.6 Ålder, skydd och lämpliga familjehem**

Skyddsfaktorer för längre placeringar var de familjehem som tog hjälp av sitt eget sociala nätverk. Riskfaktorer för en kortare placering korrelerade med familjehem som hade striktare regler. Barn som blev omplacerade inom första året av placering hade större risk för att omplaceras igen (Vanderfaeillie et al, 2018). Äldre barn omplacerades oftare än exempelvis nyfödda. Miller et al. (2019) jämför i en australiensisk longitudinell studie med sjuttiofem deltagare orsaker till att sammanbrott sker respektive inte sker utifrån familjehemmets perspektiv. Resultaten påverkar sedan hur uppdraget som familjehem marknadsförs för att ”rätt” familjehem ska ansöka. Vissa likheter kunde hittas i de familjehem där sammanbrott inte skedde. Då rörde det sig om faktorer som familjehemmets egna relationer, stöd av familjen och kontakt med barnets familj. De tar alltså önskvärt att inkludera nätverket i placeringar oavsett om placeringen sker i nätverket eller i ett för barnet okänt familjehem.

I López et al. (2011) beskrivs äldre barn som ”svårare” att hantera för familjehem. Så många som 80 % av alla placeringar i Spanien är nätverksplaceringar. De som inte är det befinner sig i ”residential care homes” ett typ av vårdhem liknande Sveriges motsvarighet, hem för vård av barn (HVB). De spanska familjehemsplaceringarna kan alltså inte jämföras familjehemsplaceringar i andra länder, inklusive Sverige, där minoriteten av placeringar är nätverksplaceringar. Trots forskning om att det är bättre för barnet att placeras i det egna nätverket sker det sällan.

### **3.7 Nätverkets betydelse för placerade barn.**

Det betonades i López et al, (2011) att när nätverket som helhet, det vill säga skola, vården, socialtjänsten, biologiska familjemedlemmar och familjehemmet arbetade tillsammans som ett team så blev det bättre för barnet. Det presenterar ett synsätt för att belysa vilken del professionella eller andra personer är viktiga för barnet. Nätverket är också viktigt för barnet som flyttar till en ny familj, det ska inte vara så att alla trygga vuxna i barnets liv byts ut samtidigt då det medför en osäker och otrygg situation för barnet. Såväl familj som professionella i barns nätverk bör samarbeta mer och de kan då använda Bronfenbrenners modell för att skapa flera microsystem i det placerade barnets liv (Richardson et al, 2018).



### **3.8 Orsaker till sammanbrott i familjehem.**

López et al, (2011) är en spansk fortsättningsstudie analyserade 318 avslutade ärenden gällande placerade barn och kompletterades med intervjuer med socialarbetarna som tidigare hade ärendet. Det visar att av alla ärenden så var det 26.1 % sammanbrott. Det fanns en skillnad i nätverksplacering där sammanbrott var 19.7% och i familjehemsplacering då sammanbrott var 31.2%.

”Känslomässiga efterdyningar” och ”Vi är bara människor” är citat från familjehem som Valentine et al, (2019) undersökte i en brittisk studie om hur familjehem upplevt sammanbrott. Den har genomfördes genom att intervjua 9 personer från totalt 7 familjehem i semistrukturerade intervjuer med två teman. Familjehemmen beskriver att ett sorgearbete uppstod efter barnets flytt och studien visar att familjehemmen upplevde starka känslor av skam och skuld efter sammanbrottet som initierades av familjehemmen. Dessa känslor kom ofta som en reaktion på att ha upplevt glädje och lättnad över att placeringen var över. Familjehemmen upplevde också en känsla av skam från sina uppdragsgivare i form av socialtjänsten och upplevde att de blev kritiserade till följd av sitt val att avsluta placeringen.

Även Brown et al, (2006) visar att det finns anledningar för familjehem att avsluta en placering, som inte handlar direkt om barnet som är placerat. Syftet med studien var att beskriva de upplevda orsakerna till placeringsavbrott hos familjehem i Kanada. Sextiotre familjehemsföräldrar från totalt femtio familjer ombads beskriva sina utmaningar som svar på följande fråga: "Vad skulle få dig att överväga att avsluta en fosterhemsplacering"? Svaren på denna fråga analyserades för att ge nio teman. Fosterföräldrar angav att de skulle överväga att avsluta en placering om det fanns en fara för deras familj, om barnet inte kunde anpassa sig till hemmet eller om de inte kunde hantera barnets beteende. Deltagarna rapporterade att ett placerade barns komplexa hälsobehov, problem med att hantera familjehemmet och flera misslyckade försök att få placeringen att fungera skulle kunna leda till sammanbrott. Familjehemmen angav också att de skulle överväga att avsluta en placering om deras personliga omständigheter förändrades, deras egen hälsa försämrades eller det saknades lämpligt externt stöd på plats.

### **3.9 Placerade barns hälsa och möjliga åtgärder.**

Placerade barns beteende var en stor faktor i orsak till omplacering enligt Richardson et al, (2018) som menar att det finns forskning om att placerade barn i större uträkning diagnosticerades fel men också att deras mentala hälsa inte prioriterades.

Även López et al, (2011) visade variabler som påverkade sammanbrotten. Exempelvis barnens beteende, föräldrarnas problem (fängelsestraff och psykisk ohälsa) samt ekonomiska resurser och familjehemmens studier. Barn i placeringar med sammanbrott var oftast tonåringar. Tolerans mot äldre barns beteende och skolsociala problem var större i nätverksplaceringar vilket kan vara en faktor till att sammanbrott inte skedde. Sammanbrottsstatistiken var otroligt låg jämfört med andra länder. Sammanfattningsvis dras slutsatser om att man borde kunna förhindra vissa sammanbrott genom psykologiskt stöd till barnen som är placerade samt utbildning och stöd till familjehemmen/nätverken vad gäller hur barn i en viss ålder brukar bete sig.

Morgan (2018) visar i en studie att placerade barn är i riskgrupp för diverse sjukdomstillstånd inklusive astma och fetma, depression, ångestsymtom och annan psykisk ohälsa men även att stödet de får inte är nog vilket ökar risken för deras hälsa och utveckling. I Sverige har det istället varit stort fokus på placerade barns tandhälsa, så mycket att det är en egen rubrik som ska undersökas vid placering enligt Socialstyrelsen (2020a).

Barn med funktionsvariationer och lågbegåvning placerades om oftare än barn som inte hade diagnoser. (Smith et al, 2015) studie om familjehem med placerade barn respektive placerade med speciella behov visar att familjehem i en större utsträckning avslutade uppdraget när det gällde barn med speciella behov, detta med anledning att uppdraget blev för krävande.

## **4. Metod**

### **4.1 Forskningsansats**

Studien använder en kvalitativ strategisk design för att besvara forskningsfrågan.

Enligt Bryman (2018) handlar kvalitativ forskning om att undersöka hur människor i en viss miljö uppfattar sin verklighet. Eftersom studiens syfte avser att undersöka socialsekreterares upplevelser av sammanbrott ansågs materialinsamling i form av enskilda semi-strukturerade intervjuer lämpligt för att besvara forskningsfrågan.

### **4.2 Kvalitetskriterier**

Enligt Bryman (2018) kan man i kvalitativa metoder använda sig av fyra delkriterier för att säkerställa att forskningen håller en viss tillförlitlighet. Målet är att studien ska bli legitim och resultatet beskrivas så tydligt som möjligt. En av kriterierna för att uppnå detta är *trovärdighet* vilket Bryman beskriver som hur troligt resultaten är (2018). I detta arbete har stor vikt lagts på att sammanfatta respondenternas svar under intervjuens gång, och innan avslut för att

undvika felaktigheter och säkerställa att det som sagts är det som menas. Den andra i delkriterierna är *överförbarhet*. Det går inte att replikera studien och få exakt samma resultat. Snarare kan de svar som ges beskrivas på ett sådant sätt att det kan överföras till en annan miljö och då även ”tillämpas i andra kontexter” (Bryman, 2018, s75) . Vid replikering av studien skulle liknande verksamheter, i detta fall socialsekreterare och familjehemskonsulenter kunna känna igen sig i det resultat som framkommer. Fokuset ligger därför i *överförbarhet* på att ge fylliga beskrivningar och fokusera på detaljer i den ”kultur” man valt att studera. Detta kan hjälpa framtida forskare att bedöma överförbarheten av studier i en annan miljö (Bryman, 2018). I studien har därför hitta målande och deskriptiva exempel från respondenterna inkluderats i resultat avsnittet. Det tredje kriteriet *pålitlighet* är motsvarigheten till reliabilitet och med det menas att studien har ett granskande synsätt. Det finns en fullständig och tillgänglig redogörelse för alla delar i studien, från forskningsfrågorna till hur undersökningspersonerna har kontaktats och man bör då få liknande resultat även vid andra tillfällen (Bryman, 2018). Det sista kriteriet i studiens sammanlagda tillförlitlighet är *möjlighet att styrka och konfirmera* vilket är motsvarigheten till objektivitet, det vill säga att författarens egna värderingar inte ska påverka respondenterna. Detta behandlas mer ingående i avsnitt 4.3 förförståelse nedan.

### **4.3 Förförståelse**

Som tidigare verksam inom den sociala barnvården har en viss förförståelse legat till grund för intresset i ämnet sammanbrott vilket är grunden till att denna uppsats fokuserar på ämnet. Det är därför viktigt att studiens frågeställningar, resultat och analys utförts med så mycket objektivitet som möjligt. I arbetet med frågeställningarna och intervjuguiden har till exempel så öppna frågor som möjligt bedömts viktigt för att inte riskera att vinkla intervjun efter författarens egna erfarenheter. Detta möjliggör att respondenten kan svara på frågorna så nära sina egna erfarenheter som möjligt. Respondenterna har inte upplysts om att intervjuaren har en viss förförståelse i ämnet, detta för att inte påverka deras svar utifrån att en då kan intervjuas av en ”kollega” med förförståelse, istället för en student. Sammanfattningsvis har studien haft ett reflekterande förhållningsätt i angripandet av syfte och frågeställning (Kvale, 2014).

### **4.4 Population och Urval**

Studiepopulation är enligt Bryman (2018) de enheter som urvalet görs ifrån. Det kan röra sig om skolor, företag, städer osv. Enheten i studien är socialsekreterare som stöttar familjehem och familjehemskonsulenter. Det representativa urvalet (Bryman, 2018) beskrivs som urvalet

som speglar populationen. I denna studie är det representativa urvalet verksamma socialsekreterare och familjehemskonsulenter vars arbetsuppgifter i den sociala barnvården inkluderar att vara ett stöd till familjehem som har barn placerade i hemmet för vård enligt Socialtjänstlagen (2001) eller Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Det målstyrda urvalet av studiepopulationen är verksamma socialsekreterare eller familjehemskonsulenter i en kommun i Dalarna. För att få ett representativt urval var det önskvärt att inte alla respondenter arbetade inom samma kommun då det annars skulle vara mer intressant med till exempel en gruppintervju. Då studiens syfte var att undersöka upplevelser av sammanbrott ansågs gruppintervjuer inte passa då deltagarna kan ha väldigt skilda upplevelser och fokus önskades ligga på hur de enskilda socialsekreterare och/eller familjehemskonsulenter upplevde sammanbrotten när de skedde eller när det fanns tecken på att det snart skulle ske. Anledningen till att dessa socialsekreterare valdes framför exempelvis det placerade barnets socialsekreterare är att de har olika uppgifter och placerade barn enligt lag ska ha en särskild förordnad barnsekreterare. Socialsekreterare och familjehemskonsulenter har en närmare upplevelse av sammanbrott i familjehemmen då det är deras uppgift att stötta familjehem när sammanbrott sker. Men också att lyfta denna möjlighet så att en eventuell omplacering kan ske smidigt för familjehem och barn.

Inbjudan skickades via e-post till sektions och/eller enhetschefer för barn och familjenheter i kommuner, samt chefer och/eller teamledare för familjehemskonsulenter verksamma i Dalarna. Urvalsstrategin var att i inbjudan till att delta i studien klargöra att maxantalet för hur många respondenter som önskades för varje tillfrågad kommun var två. Detta gjordes inte vid förfrågan i konsulentstöttad verksamhet då tre intervjuer redan genomförts. De respondenter som önskade delta ombads att meddela författaren detta via e-post eller telefon.

#### **4.5 Datainsamlingsmetod**

Valet av inhämtandet av material är genom semistrukturerade intervjuer. Intervjuer valdes för att syftet med studien är att undersöka socialsekreterares upplevelser av sammanbrott i familjehem. Semistrukturerade intervjuer valdes för att under intervjun vid behov kunna ändra ordningsföljden av frågorna från intervjuguiden samt lägga till eventuella följdfrågor under intervjun. Detta görs för att få ett mer nyanserat resultat (Bryman, 2018). Samtliga intervjuer inleddes dock med generella frågor kring respondenternas utbildning och arbetslivserfarenhet inom ämnet familjehem och socialt arbete (se bilaga 2). Urvalsstorleken var från början kravställt att vara minst fyra respondenter och max sex respondenter utifrån att i studien ha

möjlighet att uppnå en teoretisk mättnad. Bryman beskriver teoretisk mättnad som snedvriden i kvalitativ forskning då den alltför ofta misstas för mättnad i data; det vill säga att fortsätta samla in data tills inget nytt framkommer. Det handlar snarare om en process där data först kodas tills granskningen av den inte längre genererar någon ny kategori samt där ny data inte längre ger ny information som kan kodas (Bryman, 2018). Under insamlingsfasen blev det tydligt att antalet socialsekreterare som arbetar med familjehem är färre än socialsekreterare som utreder och placerar barn i familjehem. Populationen var därför mindre än det initialt var tänkt. Många socialsekreterare har också en stor arbetsbörda och kunde av detta skäl inte delta i studien.

Efter tre intervjuer genomförts inkom inga fler svar om deltagande men mättnad bedömdes ännu inte ha uppnåtts. Då skickades påminnelser om eventuellt deltagande i studien ut till samtliga som inte svarat på den första inbjudan och förfrågningen utökades då till att även inkludera familjehemskonsulenter vid flera stora företag verksamma i Dalarna. Familjehemskonsulenter har liknande arbetsuppgifter som de socialsekreterare som intervjuats, men jobbar för privata företag som kommunernas barn- och familjenheter sedan beställer uppdrag ifrån. Därefter kunde ytterligare två intervjuer genomföras.

Intervjun var ursprungligen begränsad till fyrtiofem till nittio minuter. Den faktiska tiden som intervjuerna pågick blev mellan fyrtio och sextio minuter. Inför intervjuerna skapades en intervjuguide (se bilaga 2) med frågor som ansågs relevanta för studien och denna användes som underlag för intervjun, med möjlighet att lägga till följdfrågor. Samtliga respondenter tillfrågades alla frågor i intervjuguiden och i vissa intervjuer fördjupades vissa frågor med följdfrågor. Data samlades in genom enskilda telefonintervjuer som spelades in. Innan inspelning startades försäkrade författaren sig om personens samtycke att spelas in. Respondenten meddelades sedan att samtalet nu spelades in. Intervjuerna transkriberades löpande efter intervju och innan nästa intervju. De tre första intervjuerna genomfördes inom tre veckor av varandra följt av en paus på 2-3 veckor till följd av brist på svarsfrekvens gällande deltagande. De två sista intervjuerna genomfördes inom en veckas tid av varandra. Denna paus i datainsamlingen kan ha påverkat intervjuaren då möjlighet till reflektion skapats mellan de tidigare intervjuerna innan nästa ”grupp” enskilda intervjuer genomfördes och detta kan ha påverkat de följdfrågor som ställdes mellan och efter frågorna från intervjuguiden.

## 4.6 Databearbetning och Analys

Data analyserades utifrån ett tematiskt-perspektiv. Tematisk analys innebär enligt Bryman (2018) ett sätt att koda den data som samlats in och söka efter teman i data. Det är en form av kodning som inte är lika rigid som annan kodning där varje ord är en kod. Tematisk analys kan utgå ifrån att forskaren försöker koppla teman direkt till forskningens fokus eller frågeställningar, att forskaren kategoriserar materialet utifrån inkommen data eller försöker hitta teman i materialet som bidrar till förståelse för tidigare litteratur. Bryman menar också att i stort sett all kvalitativ forskning tematiseras eller kodas oavsett tillvägagångssätt.

I denna studie har det insamlade materialet analyserats först analogt genom lyssning av intervjun utan att anteckna och sedan i skriftform efter transkribering av intervjun, det vill säga intervjun har antecknats ordagrant för att få data i textformat (Bryman, 2018).

Efter transkriberingen lästes transkriberingen av intervjuerna separat per intervju och intervjun delades upp i kategorier utifrån samtalsämnet. De enskilda intervjuernas kategorier jämfördes sedan med varandra för att kunna upptäcka repetitioner i kategorierna och i svaren i dessa kategorier med syfte att se om respondenterna hade gemensamma upplevelser av sammanbrott och vilka teman dessa hade. Efter detta markerades även avsnitt i transkriberingarna som avvek från gemensamma teman och citat valdes ut utifrån relevans för temat. Dessa teman justerades sedan flera gånger om och blev färre och färre då liknande teman kunde bli ett mer generellt tema som innefattade flera respondenters svar, detta för att komma till kärnan av upplevelser av sammanbrott. Då minskades även antal citat ner då teman kunde visa på mer övergripande upplevelser. Efter resultatet skrivits ner med sammanfattande text utifrån teman och subteman som kommit fram, analyserades resultatet först utifrån studiens syfte och frågeställningar, sedan utifrån tidigare forskning och sist utifrån de teoretiska utgångspunkter som tidigare valts ut i avsnitt 2.

## 5. Etiska överväganden

Enligt vetenskapsrådet (2002) ska all forskning etikprövas. Individskyddskravet är till för att skydda individers integritet vid deltagande i forskning. Krav ställs därför på tillförlitlighet, ärlighet, respekt och ansvar. Man får heller inte plagiera andras arbeten, därför har citat använts när informationen kopierats ordagrant från vetenskapliga artiklar, studier och annan litteratur. Forskningen ska hålla en viss kvalitet vilket regleras i bland annat design, metod och analys. Forskningen ska också vara transparent, det ska genomföras på ett objektiva och öppet sätt. Det ska finnas respekt för forskningsdeltagare, i denna studie benämnda ”respondenter” för kollegor och samhället i sig. Man har som forskare också ett ansvar för de konsekvenser som forskningen för med sig. Det finns även krav på information, samtycke, nyttjande och konfidentialitet. Dessa innebär att det ska vara tydligt vad informationen ska användas till, det ska finnas ett tydligt samtycke (se bilaga 4) och användandet av informationen ska ske korrekt och skyddas från insyn av andra. I denna studie har hänsyn tagits för dessa krav. Respondenterna är verksamma socialarbetare och deras anonymitet har säkerställts genom korrekt användning av det data som inkommit. Deras namn finns inte att hitta i de dokument som transkriberats eller i studiens helhet då de benämns efter siffror. Respondenterna arbetar med familjer och barn som ibland är i särskilt utsatt position. Det är därför viktigt att det inte går att ta reda på eller förstå vilken person det rör sig om varken vare sig om de exempel som ges eller vilka personer som intervjuats. Respondenterna har också informerats om studiens fokus och att inte fokusera för mycket på vissa familjer eller barn. Fokus i intervjuerna har varit på respondenternas uppfattning utifrån frågeställningar och intervjuguide, dessa frågor har inte varit specifika utifrån ärenden, geografisk plats, kön eller ålder. Då inga personuppgifter hanterats och respondenterna inte är i en utsatt position har ingen ansökan gjorts till forskningsetiska nämnden. Blanketten för etisk egengranskning ifylldes med stöd av handledare (se bilaga 3).

## **6. Resultat**

### **6.1 Presentation av intervjupersoner**

Respondenterna presenteras nedan utifrån sin utbildning, yrkesroll och antal år inom socialt arbete respektive socialt arbete med inriktning familjehem. För att Respondenterna ska vara anonyma har uppgifter som arbetsplats, kön och ålder uteslutits. I samtliga teman används citat från olika respondenter, de benämns i sifferordning för att behålla deras anonymitet och för att underlätta för läsaren. Intervjuerna beräknades ta 45-90 minuter men genomfördes på 40-60 minuter.

#### **Respondent 1**

Socionom som arbetat som socialsekreterare och familjehemskonsulent i totalt 5 år. Arbetsuppgifter inkluderar uppföljning, matchning, handledning och utbildning av familjehem.

#### **Respondent 2**

Beteendevetare som har jobbat med socialt arbete i 3 år. Arbetsuppgifter inkluderar kontakt med konsulentstöttade familjehem och familjehemskonsulenter samt handledning i omplaceringar och sammanbrott.

#### **Respondent 3**

Socionom som arbetat med socialt arbete i 13 år varav familjehem i 4 år. Arbetsuppgifter inkluderar att utreda, besöka, stötta och handleda familjehem.

#### **Respondent 4**

Socionom med 7 års arbetserfarenhet inom socialt arbete varav 2 år med familjehem. Arbetsuppgifter inkluderar att utreda, besöka, stötta och handleda familjehem.

#### **Respondent 5**

Samhällsvetare med kompletterande utbildning och 4 års erfarenhet av socialt arbete varav ett med familjehem. Arbetsuppgifter inkluderar att utreda, besöka, stötta och handleda familjehem.



## 6.2 Teman

I detta avsnitt redovisas resultatet av de fem intervjuer som genomfördes. Efter den tematiska analysen har tre teman valts ut med tillhörande subteman. *Förutsättningar för att undvika sammanbrott, Upplevda orsaker till sammanbrott och erfarenheter av sammanbrott*, Dessa visas i tabellen nedan.

Tabell 2. Teman

<i>Tema</i>	<i>Subteman</i>
<i>Förutsättningar för att undvika sammanbrott</i>	<ul style="list-style-type: none"><li>• <i>Familjehemsutredningen; en viktig början.</i></li><li>• <i>Att matcha rätt barn till rätt familj</i></li><li>• <i>Bra samarbete</i></li></ul>
<i>Upplevda orsaker till sammanbrott</i>	<ul style="list-style-type: none"><li>• <i>Förändrade förutsättningar</i></li><li>• <i>Utbrott, diagnoser och svåra barn</i></li><li>• <i>Det tydliga uppdraget</i></li><li>• <i>Familjehemmets egna barn</i></li></ul>
<i>Erfarenheter av sammanbrott</i>	<ul style="list-style-type: none"><li>• <i>Barnets historia</i></li><li>• <i>Det frustrerade familjehemmet</i></li></ul>

### 6.2.1 Förutsättningar för att undvika sammanbrott

#### ***Familjehemsutredningen; en viktig början.***

Samtliga respondenter beskrev att det redan i familjehemsutredningen står klart vilka familjer som är lämpliga att bli familjehem och vilka styrkor och svagheter de har. En erfaren, nyfiken och lyhörd socialsekreterare kan läsa mellan raderna för att veta vad motivet är till att bli familjehem. Vissa utredningsfrågor som rör problemlösning och egna erfarenheter visar också mycket om hur familjen på lång sikt kan hantera frågor gällande det placerade barnet. Frågor som annars i länden kan leda till att uppdraget sägs upp och sammanbrott sker.

*Det är viktigt att lyssna på när de beskriver varandra, i vårt utbildningsmaterial så är det personliga egenskaper. De får beskriva varandra som förälder och som egen partner. Jag tänker också att det är jätteviktigt hur man som familjehem tänker på samarbetet med det biologiska nätverket och med socialtjänsten. Att de är ”handledningsbara. (Respondent 1).*

Samtliga respondenter menade att tidig information underlättar matchningsprocessen och i förlängning kvaliteten på placeringen. Tidig information om barnets svårigheter från barnets handläggare underlättar även för att placeringen ska kunna bli bra för barnet och för familjehemmet. Samarbetet mellan barnets socialsekreterare och familjehemmet socialsekreterare är av vikt för att matchningen ska bli bra då det är informationen som finns tillgänglig som är grunden till matchningen.

### ***At t matcha rätt barn till rätt familj.***

För att det ska bli en bra matchning behöver samtliga inblandade få nog med tid att hitta rätt och även nog med information. Här kan det bli knepigt eftersom det finns lagar kring personuppgifter och sekretess samtidigt som det är viktigt för en familj att veta vad barnet varit med om för att kunna stötta barnet när det behöver hjälp och omsorg.

*Börja med en bra matchning, det är viktigt att rätt barn kommer till rätt familj med rätt verktyg och resurser för just det här barnets behov. (Respondent 1).*

Ibland tar det tid för erfarenheter och trauman att uppstå, först när hemmiljön är lugn och trygg kan barnet slappna av och då kommer det ett större behov än vad man räknade med inför placeringen. Det är därför alltid viktigt enligt respondent 1,4 och 5 att vara tydliga med uppdraget.

*Om detta mot förmodan skulle ske, hur hanterar du det då, eller har du varit med om någon liknande situation, berätta hur du gjorde då och så. Det är såna frågor vi ställer för att gardera familjehemmen om det skulle bli en svårare placering än vi ursprungligen tänkt. Klarar det här familjehemmet av det i längden?*

*(Respondent 5)*

Alla respondenter betonade vikten av en bra matchning för att familjehemmet ska ges bästa möjliga chans till en bra och trygg placering för barnet. Det kräver också tid för att kunna ha alla samtal man behöver och kunna sålla bort det som inte funkar. En respondent menade att i akuta placeringar och i plötsliga sammanbrott så finns inte den möjligheten vilket ökar risken för ytterligare ett sammanbrott efter den akuta placeringen, ofta i ett temporärt familjehem.

*Det är viktigt att kunna höra det som inte sägs för att kunna gräva djupare.*

*(Respondent 1).*

### ***Bra samarbete***

Samtliga respondenter berättar om det som ingår i rollen som socialsekreterare. Förutom allt det administrativa så ingår det handledning och stöd ifrån arbetsgivaren och kollegor. Till familjehemmen rör det sig om både daglig handledning, veckovis handledning i vardagliga frågor kring skola, sjukvård, biologiska föräldrar till krisstöd när det händer någonting.

*Oftast är det att barnet har en reaktion som familjehemmet behöver hjälp med.*

*(Respondent 2)*

När familjehemmet krisar så beskriver respondenterna att det är viktigt att familjehemmet håller i och håller ut. Det är dock lika viktigt anser respondent 5 att socialsekreteraren tar det lugnt och inte genast drar i det stora drevet.

*Is i magen och bly i baken är ett ordspråk som jag hört några gånger. Jag har tolkat det som att vi i vårt yrkesutövande behöver vara de som är brandsläckaren oavsett om lågan är stor eller liten. (Respondent 4)*

Vem man ska vända sig till när det brinner i knutarna och barnet behöver flytta kan vara svårt att veta. Här beskriver respondent 2, 3, 4 och 5 vikten av att ha stöd av andra kollegor och att få ta del av deras upplevelser och framgångshistorier för att själv kunna stötta familjehemmen i deras upplevda kris.

*Man delar med sig av det man vet. Socialt arbete är mycket administration men det är också mycket teamwork, särskilt i omplaceringar där många variabler måste klaffa. (Respondent 4).*

## **6.2.2 Upplevda orsaker till sammanbrott**

### ***Förändrade förutsättningar***

Vad händer om man inte får tillbaka det man ger som familjehemsförälder?

*Å andra sidan, om man som förälder, familjehem, bonus eller biologisk förväntar sig att barnet ska visa tacksamhet så kommer man få vänta länge, men det betyder inte att det inte finns där. (Respondent 4)*

Även respondent 2 berättar ingående om ett ärende där familjehemsföräldern älskar den placerade ungdomen och vill adoptera. Det blir svårt att hantera vilket beskrivs som ett känslomässigt arbete i familjehemmet. Familjehemsföräldern hade jättesvårt att inte få ett gensvar när hen uttryckte sin kärlek till en tonåring placerad i familjehemmet. Familjehemmet tänker sig, det blir inte det här att familjehemmet är världs bäst och att barnet vill bli adopterad och allt blir bra. Respondenten förklarade detta enkelt för familjehemmet genom de egna

barnens möjlighet till att ta emot kärleken och att detsamma inte kan ske för det placerade barnet som inte har den där tryggheten med sig.

*När hen säger att hen älskar tonåringen så finns det inget uppbyggt som tar emot utan det går rätt igenom. Att tonåringen inte har den grunden i sig som kan fånga upp det här. En sådan känsla kanske inte kan landa någonstans för den har ingen naturlig plats. Det är upp till oss vuxna att se till att den får en plats att landa på.*

*(Respondent 2).*

Som socialsekreterare behöver man ha dessa samtal med familjehem som blir frustrerade och tar på sig en riktig föräldraroll till barn. Det kan kännas jobbigt att ”deras” barn ska träffa den biologiska föräldern, som kanske under många år inte gjort ”föräldragrejer” eller tagit det ansvar som familjehemmet har gjort, vilket ju även är deras uppdrag.

*Det här barnet kommer inte kalla dig för mamma, det spelar ingen roll hur mycket du ger och ger. (Respondent 1)*

### ***Utbrott, diagnoser och svåra barn.***

Detta med diagnoser, besvärliga barn och vad man ska göra för att stötta de utifrån deras behov kan vara svårt. Respondent 1 beskriver att det i början kan finnas möjlighet för familjehemmet att klara uppdraget, men man vet aldrig hur det slutar. Och om familjehemmet inte orkar jobba sig igenom detta, trots stöd, så kan det sluta i sammanbrott. Samtliga respondenter beskrev situationer då vårdbehovet förändrades under placeringens gång då diagnoser, upplevelser och trauman upptäckts. Även andra händelser i livet som en förälders död, sexuella övergrepp, upprepade flyttar osv. påverkar barnet då kan det vara svårt att stötta familjehemmen om de från början inte har dessa förutsättningar, man hade till exempel kanske tänkt annorlunda vid matchning om man hade vetat om dessa saker.

*Barnet har större behov än familjehemmet har resurser. Under placeringen kan det tillkomma exempelvis NPF diagnoser eller lågbegåvning och andra utmaningar som familjehemmet inte är rustade för. (Respondent 1)*

Det som familjehem efterfrågar är extra handledning när det kommer till ”svåra barn”. Det kan hjälpa dem att få gå utbildningar på BUP, få stöd av de biologiska föräldrarna, med till exempel umgängen med det biologiska nätverket som då fungerar som avlastning samtidigt som barnet får träffa viktiga personer för barnet. Om det inte är möjligt kan barnet beviljas en kontaktfamilj utöver familjehemmet. En kontaktfamilj har ofta ett uppdrag där barn har behov

av att vistas i en annan miljö än hemmiljön men behovet inte är lika stort som i en familjehemsplacering. Om barnet tillhör personkretsen inom Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (2021) kan det kanske vara lämpligt med stöd genom det, för att familjehemmet ska orka, om det är det bästa alternativet för barnet.

*Det blir ju lite konstigt när den biologiska familjen inte får samma stöd som familjehemmet, men det kan ibland bli så att behoven växer med tiden och att familjehemmet till slut behöver mer stöd än föräldern behövde innan placering.*

*Men om det hjälper barnet så är det värt det. (Respondent 4)*

### ***Det tydliga uppdraget***

Respondent 1, 2 och 5 var ense om att tydlighet i uppdraget är ett måste för att familjehemmen ska få rätt stöd och även för att socialtjänsten ska kunna se vad som krävs för att barnet ska ha en trygg uppväxt. Detta står vanligtvis Vårdplanen för, det viktiga lagstadgade dokumentet som utgör grunden för vad det placerade barnet behöver. Detta komponeras av barnets socialsekreterare och då är det viktigt att uppdraget tydliggörs från barnets socialsekreterare. Till familjehemmets socialsekreterare. Att genomförandeplanen är tydlig och att familjehemmet känner sig säkra på vad de är de ska göra, men även vem man vänder sig till när det inte är säkert. För vissa familjehem är det svårt att se till barnets behov och det kan bli problem när familjehemmet knyter an så pass till barnet att de inte längre tänker på det som ett uppdrag. Då kan kritik komma till socialtjänsten gällande hur ärendet sköts, om vad barnet behöver och hur den biologiska familjen ska inkluderas, vilket inte är familjehemmets uppdrag, de är heller inte part i ärendet men är likväl engagerade i det placerade barnet och har ingen insikt i detta när de hamnar i affekt.

*Det är ett barn och ett uppdrag inte en adoption och man måste rätta sig efter vad socialtjänsten tar för beslut. (Respondent 1).*

Respondent 5 berättar om det tudelade i att vara känslomässigt tillgänglig men att det fortfarande är ett uppdrag att vara familjehem. Det är olika hur väl familjehem hanterar detta dilemma.

*Barnets egna tankar och känslor ska spela roll men lagstiftningen utgår fortfarande från att man ska jobba hem placerade barn vilket blir skitjobbigt för vissa familjehem. Det ska ju vara tydligt att det är ett uppdrag. Man ska vara villig att älska och ta hand om ett främmande barn men man ska också vara okej med att ge tillbaka barnet. (Respondent 4).*

### **6.2.3 Erfarenheter av Sammanbrott**

#### ***Barnets historia***

När det kommer till det familjehemmen vet om barnet så kan det bli problematiskt när sekretessen försvårar. Familjehemmet kanske inte har rätt till att veta allt om barnets upplevelser innan placering. Det kan också vara så att barnets socialsekreterare helt enkelt inte har alla detaljer som behövs för att familjehemmet ska kunna hjälpa barnet optimalt. Det krävs rätt information och respekt för barnets historik samtidigt som familjehemmet behöver kunna bemöta barnet i det barnet behöver eller kanske berättar om.

*Öka förståelsen för barnet och barnets historik men också föräldrarna och varför de agerar som de gör. (Respondent 2)*

Barn vill inte vara besvärliga. Alla respondenter pratar om en fas i början av placering i ett nytt familjehem som vissa av de kallar för ”smekmånaden”. Barnet och familjehemmet håller fortfarande på att lära känna varandra och beter sig så bra som möjligt. Sedan när placeringen stabiliserats och barnet slappnar av och inte behöver vara ”duktig” längre så är det viktigt att familjehemmet accepterar barnet som det är då. Familjehemmet kanske också kan vara mer sig själva och inkludera barnet i den redan etablerade gemenskapen som barnet kastats in i. Det är ofta då respondenterna får samtal om hur uppdraget går, på riktigt.

*Barn är ju barn, och någonstans så är de inte små vuxna och de vill ju göra rätt och vill ju fungera, men ibland så kanske man inte kan. Alla barn kan inte men vill väldigt gärna göra rätt. (Respondent 1)*

#### ***Det frustrerade familjehemmet***

Att stå ut när det är tufft och jobbigt och få det stöd man efterfrågar är viktigt för familjehem och viktigt för socialsekreterare och konsulenter att framförallt ha tid för. Respondent 1, 2, 4 och 5 beskriver att det är viktigt att se framåt och inte fastna i det negativa.

*Man är inte dålig som människa eller familjehem för att man tycker att ett barn är jättejobbigt ibland. Det måste man få tycka. (Respondent 1)*

Det beskrivs av respondent 1 som situationen kring Pandemin.

*Man behöver helt enkelt hålla i och hålla ut, det blir bättre med tiden. (Respondent 1)*

Av respondent 4 beskrivs det som en puckel man måste över, av respondent 5 som en fas i placeringens gång.

*Om de klarar krisen så finns det möjlighet att placeringen kan fortgå.  
(Respondent 4).*

Det finns även de som inte har möjlighet att förstå barnet, som antar att de vet bäst, som inte är förändringsbenägna eller kanske har varit familjehem lite väl länge. Det har tre av två respondenter erfarenhet av. Lång erfarenhet är inte alltid bra för barnet.

*Svåraste är nog dem som inte är förändringsbenägna, som kan och vet bäst och som inte gör skillnad på barn. (Respondent 2).*

Det kan även vara så att de träffat många barn med liknande diagnoser och livsöden och att erfarna familjehem har varit familjehem så länge nog att känna igen "ett visst barn" och att då blir de förvånade när barnet inte gör som ett annat barn de haft placerade. Det blir svårt för familjehemmen att se barnet ur ett annat perspektiv, som en egne individ med unika upplevelser för den själv.

*Man anser sig ha något slags allmänt överskådligt godkännande och man kan inte komma med kritik eller feedback för dem vet ju bäst. De kan också tappa lite individperspektiv när det gäller barnen och föräldrarna. (Respondent 2)*

Att få ventilera det som är jobbigt kan vara en faktor som gör att familjehemmen orkar lite till. De flesta av respondenterna beskrev på liknande sätt att kunna säga vad som är jobbigt eller dåligt var väldigt viktigt för familjehemmen. Det är då det kan bli jobbigt och det är viktigt att tänka på att det också är en fas, att det går över men att det kan vara jobbigt under tiden och att man får säga att man tycker att det är jobbigt, men inte till barnet.

*Säg vad du vill till mig så att du orkar vara en snäll mamma när barnet kommer hem. (Respondent 1)*

Att ha en fasad eller hålla uppe ett beteende eller humör som inte stämmer kan både familjehem och det placerade barnet göra. Respondent 1,2,3 och 4 och 5 beskrev det som att det finns en smekmånadsfas och efter den så blir det "på riktigt".

*Det är värre med dem barnen som så gärna vill bli omtyckta och säger ja tack och amen under smekmånadsfasen under de första månaderna och där kan det bli svårt för familjehemmen att orka hålla i och hålla ut. (Respondent 1)*

Respondent 2, 3, 4 och 5 beskriver att det är familjehemmets situation som gör att barnet flyttar i förtid. De kanske skyller på barnets diagnos men det handlar egentligen om något annat som har hänt i familjen.

*Många gånger märker man ju att det är på gång för att man har samtal, man är trött och orkar inte möta upp på samma sätt längre. Det är väldigt sällan det är från en dag till en annan. Det brukar komma smygande. (Respondent 1)*

Det placerade barnet måste fungera med familjens biologiska barn, annars håller det inte. Samtliga respondenter beskrev att matchning mellan barnen också är viktigt och det måste vara förankrat i de hemmaboende barnen att man kommer att få en placering och förbered sig på det.

*Många gånger kan det bli sammanbrott för att det inte funkar med barnen hemma. "Vi måste prioritera våra egna barn" och då kan jag känna att då har man nog inte tänkt igen saker och ting och inte gjort upp de planerna innan och inte har de biologiska barnen med på tåget bland annat. (Respondent 1)*

Ett öppet och prestigelöst förhållningssätt i kontakten med familjehem var viktigt för alla respondenter för att få till ett bra samarbete med familjehemmet.

*Jag tänker att man kommer i så nära relation med de här personerna så det är oundvikligt att det blir missförstånd men det är oundvikligt att om du har ett familjehem i flera år så kommer det någon gång bli en konflikt och utifrån barnets bästa så ska man kunna vara prestigelös i det. (Respondent 2)*

Att kunna mentalisera var viktigt för respondent 2,3 och 5.

*Att kunna sätta sig in i barnets situation och familjehemmet situation och att kunna vara kreativ i sina tankegångar och i sin handledning. (Respondent 2)*

*Jag tror det är viktigt med grupphandledning, att känna att man inte är ensam och känna att det är okej precis som med egna barn, att det är okej att känna så för ett placerat barn. Att man har nån att säga till det. (Respondent 1)*

Samtliga respondenter berättar om det stöd de får själva och att det är viktigt att ha kollegor man kan "bolla" ärenden och dilemman med. Men även att det är viktigt att kunna få handledning själv av en utomstående, som inte kan ett ärende. Då kan man hitta strategier för att hantera jobbiga saker själv i sin yrkesroll såväl som att hitta andra sätt att stötta familjehem som behöver det.



*Jag tänker att en samsyn från ledningen hela vägen om vad som är okej, inte okej. Ett godkännande att inte flytta på barn i onödan eller att om det behövs en flytt, ha stöd och veta att man gör rätt sak. (Respondent 1).*

*Få de att stå kvar. Att orka, att finnas där. Jobba med barnets bästa i fokus. Med ungdomar så ska man tänka på att barnet ska flytta i framtiden. Vad kan vi rusta dem med? De ska få med sig så mycket som möjligt ut. (Respondent 3)*

*Ett samarbete med socialtjänst i kombination med skola, biologiska nätverket, sjukvård, BUP, HAB att det har funkat. Att barnen kan och vill vara i skolan. Att alla drar åt samma håll på någe vis. (Respondent 1).*

Respondent 5 menar att man som socialsekreterare kan ha en relation till familjehemmet som är personlig men inte privat och att det kan vara svårt som ny i arbetet att balansera där.

*Jag insåg inte att det skulle vara så roligt och givande men också energikrävande att bjuda på sig själv på det här sättet. Det är inget jag tror man pratar om som familjehemssekreterare, i alla fall inget jag hade tänkt på innan jag började".*  
(Respondent 5)

Respondent 1,2,3 och 5 pratar på olika sätt om vikten att vara tillgänglig, personlig och nära familjehemmen, och att detta bygger ett förtroende som sedan underlättar det framtida samarbetet. Särskilt när familjehemmen behöver stöd i gränsen till sammanbrott. Med resonemanget att det är lättare att höra av sig till någon man känner om något som är jobbigt eller krävande.

*Jag har valt att vara personlig med mina familjehem för att skapa en relation. Har bjudit mycket på mig själv för att jag tänker att om man har en bra relation och känner varandra så kan man ha lättare att hantera de problem som, kan uppstå i framtiden. Det är lättare att ta en konflikt med någon man känner sig förtrolig av och är trygg med. Jobba nära, hembesök var tredje vecka och vara tillgänglig per telefon så ofta som man kan. (Respondent 1).*

## 7. Analys och diskussion

I dessa avsnitt sammanfattas först resultaten av studien sett till studiens syfte och frågeställning. Resultatet diskuteras sedan utifrån de två teorier som använts i avsnitt 2. Resultatet diskuteras därefter utifrån den tidigare forskningen som beskrivits i avsnitt 3.

### 7.1 Analys utifrån frågeställning och syfte

Syftet med denna studie var att undersöka socialsekreterare och familjehemskonsulenters upplevelser av sammanbrott i sitt arbete med familjehem. Studiens frågeställningar var: Vad upplever socialsekreterare är orsaker till sammanbrott? Vilka faktorer upplever socialsekreterare ökar risken för sammanbrott? Och vilka upplevelser av sammanbrott har påverkat socialsekreterares arbete med sammanbrott?

Resultatet visar att upplevelser av orsaker till sammanbrott varierar. Förändrade förutsättningar, det vill säga, familjehemmet hade inte möjlighet att vara familjehem längre, skilt ifrån vilket barn som var placerat. Svåra barn var ett subtema som samtliga respondenter nämnde i samtal kring sammanbrotten. Feedback, återkommande ämnen och förfrågningar om stöd till respondenterna var relaterat till diverse beteenden eller diagnoser hos det placerade barnet. Otydliga uppdrag var också ett tema som påverkade. När respondenten inte kunde förklara vad som var familjehemmets ansvar, vad beslut berodde på eller vad barnet hade med sig som familjehemmet behövde tänka på så var det svårare för respondenterna att stötta familjehemmen och familjehemmen sade upp sig från uppdraget.

En avvikande mening var en respondent som menade att när familjehemmen ursprungligen anger barnets beteende som orsak till sammanbrott var det sällan den största eller enda orsaken till sammanbrottet och det framgick när utredande samtal förts med familjehemmet om varför placeringen avslutades.

Vilka faktorer som socialsekreterare upplevde ökade risken för sammanbrott besvarades genom att flera respondenter talade om förutsättningar från början för att få till en bra placering. Det handlade om att göra en bra familjehemsutredning, matcha barnet rätt och ha ett gott samarbete. Hade man inte detta så ökade risken för att placeringen inte skulle bli bra. Förberedande arbete med barnet och dess nätverk, familjehemmet, familjehemmets socialsekreterare och barnets socialsekreterare underlättade för barnet att hamna i rätt familj som kunde stötta barnet efter dess behov och erfarenheter. Familjehemsutredningen var början på detta då det då stod klart vilka familjer som ansågs lämpliga, eller behövde jobba på vissa delar i arbetet som familjehem. Gott samarbete särskilt mellan familjehemmet och

socialsekreteraren underlättade då det byggde tillit och man då kunde rigga inför eventuella krissituationer eller tankar om att säga upp sig.

De upplevelser av sammanbrott som påverkade respondenternas arbete med sammanbrott kokades ner till att barnets historia var otroligt viktig att ha i åtanke då det kunde hjälpa familjehemmet att förstå beteende och tänka annorlunda kring barnets behov och möjlighet att anpassa sig i familjehemmet. Som socialsekreterare eller familjehemskonsulent kunde en då påminna familjehemmet om det och om de bakomliggande orsakerna till att barnet placerats.

Frustrerade familjehem visade ibland tecken långt innan sammanbrott skedde på missnöjdhet, frustration och brist på tålamod. Respondenterna berättade att det uttryckte sig i att antingen börja höra av sig mer än vanligt, uttrycka tydlig frustration som eskalerade eller att göra tvärtom och avboka möten, inte svara i telefon och så vidare. Dessa tecken var respondenterna skickliga i att se och kunde då börja ”flagga” barnets handläggare för en eventuell omplacering om inget mer kunde göras för att stötta familjehemmet.

Sammantaget framkom att respondenterna reflekterade kring vad de själva gör för att stötta familjehem när sammanbrott sker eller upplevs ske inom snar framtid och det var att vara lyhörd för vad familjehemmet säger, erbjuda stöd direkt det finns ett behov och peppa familjehemmen att hålla i och hålla ut lite till, då deras upplevelser är att det trots turbulens blir lugnare efter ett tag och man kan då undvika ett sammanbrott.

## **7.2 Analys utifrån teori**

### **7.2.1 Anknytningsteori**

Frågan om anknytning blev en vattendelare i svaren från respondenterna. Dels ansågs det inte möjligt för alla barn att knyta an till familjehemmet, dels var det inte alltid ett tydligt eller angivet mål i vårdplanen om placeringen inte skulle vara långvarig. Man kan alltså tänka att om placeringen är tillfällig eller det finns en tydlig tidsplan för en återförening med föräldrarna så är det inte relevant att jobba med barnets anknytning till någon annan. Om barnets placeras i ung ålder och föräldrarnas möjligheter till en återförening inte bedöms möjlig inom ett par år så ska fokus vara på att barnet kan knyta an till familjehemmet, vilket blir ännu viktigare nu då riksdagen tillkännagett lagändringar i Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990) och Socialtjänstlagen (2001) efter Socialutskottets betänkande (2020/21) om att utredning gällande vårdnads överflytt bör ske efter två års placering istället för tre. Anknytning i sig är såklart viktigt för alla barn enligt Broberg et al, (2020) då det är där deras faktorer för överlevnad bestäms. Ett plötsligt avbrott i anknytningen

är således inte bra för barnets utveckling av självet och dess mentaliseringsförmåga. Upprepade anknytningsbrott i samband med sammanbrott kan alltså ses som destruktiv i barnets behov av anknytning, även barn i samhällets vård. Respondenterna berättade också att det kunde finnas en viss frustration hos familjehem när anknytningen och den förväntade närheten till det placerade barnet inte gick som familjehemmet hade förväntat sig och att detta i sig kunde göra att frågan om sammanbrott blev ett alternativ för familjen. En respondent berättade utförligt om hur viktigt det är för familjehem att förstå vilka förutsättningar för anknytning placerade barn har. Det kan ta tid och ibland sker det inte alls och det kan vara svårt för familjehem att acceptera och ännu svårare för respondenterna att stötta de i.

### **7.2.2 Dramaturgi**

Att hålla uppe en fasad gynnar varken familjehem, det placerade barnet eller den professionella som har i uppdrag att stötta familjehemmen i placeringen. Dels berättade respondenter om hur viktigt det är att redan i utredningsprocessen vara lyhörd som socialsekreterare för familjehem som kanske inte är redo att bli familjehem. När det saknas en transparens i hur man talar om problem, i hur man uttrycker sig om sitt föräldraskap eller om sin partner så är det en tydlig signal för respondenterna att denna familj inte är lämplig som familjehem. Även respondenterna själva reflekterade kring sin egen yrkesroll och vem de är för familjehemmen i den rollen och hur personlig respektive privat en ska vara för att bygga en trygg och tillitsfull relation som försäkring den dag familjehemmet behöver stöd. Där kan paralleller dras till begreppet *backstage* (Goffman, 2010). Även det placerade barnet eller dess föräldrar kan ha svårt att slappna av i familjehemmet och visa sina behov utav rädsla för socialtjänsten eller en möjlig omplacering. Det är därför viktigt för barnets handläggare och familjehemmets handläggare att samarbeta för att verkligen se barnets behov och barnets beteenden för att kunna förbereda familjehemmet. En fasad håller inte hur länge som helst och när ”smekmånaden” är över behöver familjehemmet kunna stå kvar även om situationen försvårats och problem uppstått som inte var aktuella när placeringen initierades. Flera av respondenterna pratade också om vikten av att det ska finnas en tydlighet i familjehemmets uppdrag och att det ibland kan vara svårt som familjehem att veta vilket ansvar man har när så många andra vuxna finns i det placerade barnets liv. Enligt Goffman (2010) spelar vi alla teater och vi vill veta hur vårt agerande påverkar andras intryck av oss. Det är oerhört viktigt att socialsekreterare och familjehemskonsulenter är tydliga med familjehem vilken roll de ska spela i det placerade barnets liv och vilka förväntningar som ingår i rollen som ”familjehem”.

Förväntningar i uppdraget som familjehem baseras på vad som tydliggjorts och vad som är specificerat att det ingår i uppdraget. Exempelvis i en genomförandeplan och i samtal kring barnets behov och dessa ska uppfyllas av familjehemmet. När det inte finns en tydlighet, som många av respondenterna upplever, så blir det svårt för samtliga att läsa av situationen och då även att kunna ge och ta emot det stöd som behövs för att lösa problemet. Det är först efter ett tag när tillit och trygghet växt fram som det riktiga arbetet börjar och där man då kan visa andra mer äkta men kanske också mer besvärliga sidor av sig själv. Då är det extra viktigt att familjehemmet inte gör stora förändringar som att säga upp placeringen. Det är även viktigt som socialsekreterare att vara transparent i sitt hanterande av ärenden, att vara tillgänglig och personlig utan att vara privat i mötet med familjehemmen, som när det uppstår problem behöver känna tillit till det stöd som finns. Annars kan problemen växa och tillslut leda till en omplacering som för socialsekreteraren verkar ha uppstått till synes utan förvarning.

### **7.3 Analys utifrån tidigare forskning och arbetsätt**

Nätverkets betydelse och barnets historia uppkom som en viktig del för placerade barns hälsa men även för att en samverkan skulle bli bra mellan socialtjänst och familjehem. Detta är ju grunden till många redan etablerade samverkansmetoder som exempelvis Sveriges kommuner och regioners rekommendationer (2020) gällande samordnad individuell plan; SIP som används när klienten har behov av insatser från socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Och för nya modeller som ”tillsammans för varje barn” där man arbetar förebyggande och för samverkande åtgärder i tidigt skede för barn (2021). Samverkan som ett viktigt verktyg för placerade barn tas upp i López et al, (2011) och trots skillnader i styre i Spaniens socialtjänst jämfört med den svenska barnavården så baseras mycket av socialstyrelsens rekommendationer på just inkludering av nätverk och att i första hand utreda möjlighet till nätverksplaceringar. Vid nätverksplaceringar får en inte glömma att nätverket från början har en personlig koppling till barnet innan det blev familjehem, där behöver det finnas ett tydligt uppdrag så att familjen vet vad de ska förhålla sig till och vilka förväntningar socialtjänsten har på dem. Förväntningar och tydlighet var genomgående i respondenternas svar men saknas i tidigare forskning. Även förhållningssätt som *Signs of safety* (Dubov et al, 2015) grundar sig i att barnets naturliga nätverk är av vikt för att skydda barnet och se till att barnet inte far illa. Det som i grunden också regleras i Socialtjänstlagen 5 kap § 1 ”Socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden” (2001). Det är även en grundprincip i Barns behov i centrum; förkortat BBIC. Där ska arbetet med BBIC göra barnet,

familjen och nätverket delaktiga och det ska ske i samverkan med andra professioner (Socialstyrelsen, 2018). Oavsett om det är en nätverksplacering är alltså barnets biologiska nätverk en viktig nyckel för barnets välfärd. Tidigare forskning visade en tydlig fördel för barn som antingen placerades i nätverk eller hade nätverket med sig in i en familjehemsplacering. Att alla kring barnet har ett barnperspektiv och kontinuerligt tänker på barnets bästa som mål är också viktigt. Även i familjehemmets stöd ska fokus vara på hur barnet ska kunna må bra och få det stöd det behöver, trots familjehemmets svårighet att hantera situationen.

## 8. Slutsatser

Resultatet bekräftar det som tidigare forskning visar, att det bästa för ett placerat barn är att få vara där den är om den trivs; så länge som möjligt, och få möjlighet att ha trygga vuxna i sitt liv. Att bli omplacerad med hänvisning till barnets egna beteende kan skapa skam, skuld och otrygghet i det placerade barnet. Tidigare forskning visar att det allra bästa för barnet är att flytta så få gånger som möjligt då det annars medför flera olika risker inom barnets hälsa, utveckling och möjlighet att tillhöra normsamhället som vuxen. En nära och familjär kommunikation mellan familjehemmen och respondenterna beskrivs tydligt i resultatet men framkommer inte i tidigare forskning där fokus snarare har varit att se vad som varit dåligt för familjehemmet eller för barnet. Det näst bästa att få bo med någon som barnet ändå är familjär med, vilket i den sociala barnavården innebär en nätverksplacering. Detta sker dock sällan i Sverige och en respondent beskrev också nätverksplacering som komplicerat då samma krav behöver finnas som för andra familjehem, vilket är svårt att få till då förutsättningarna inte är desamma eftersom barnet och familjen redan har en relation. Studiens resultat kopplat till teorin och tidigare forskning visar att socialsekreterare och familjehemskonsulenter bör ges möjlighet att stötta familjehem till en så bra relation som möjligt till ”deras” socialsekreterare så att de vågar och har möjlighet att be om hjälp när det behövs, inte bara när det är akut. De bör utredas ordentligt, erbjudas utbildning och handledning, ha nära och ofta tillgång till konsulenter och socialsekreterare samt om möjligt informeras om så många av barnets tidigare upplevelser som möjligt innan placering och när kännedom finns så att de alltid har förutsättningar för att bemöta barnet i barnets behov. Möjlighet att klaga och ventilerat lyfts också upp som viktigt för familjen. De familjer som inte har någon att dela sina tankar med kommer till slutsatser själva och den slutsatsen kan bli att de inte länge orkar vara familjehem.

Studien är relevant för socialt arbete eftersom sammanbrott riskerar placerade barns hälsa och utveckling, det försvårar socialtjänstens uppdrag och det skapar merarbete för socialtjänst, skolor, vårdinstanser, familjehem, föräldrar och placerade barn. Studien är till nytta för forskning där fokus ligger i att undersöka socialarbetare eller familjehem där sammanbrott sker, ska ske eller har skett. Studiens resultat och slutsatser kan även vara till hjälp för den forskning kring familjehem vars uppdrag påverkas av stöd från ovan nämnda socialarbetare, för att placerade barns behov ska kunna tillgodoses på bästa sätt.

### **8.1 Förslag på åtgärder.**

Ett förslag författaren har till verksamma och framtida socialsekreterare och familjehemkonsulter är att fokusera på vad som blir mest skillnad med minst förändring för barnet. Det upplevs vara där som man kan göra skillnad för de placerade barnen. Men också för samhället då resurser annars skulle kunna läggas på förebyggande åtgärder för att i grunden undvika placering. Familjehemsplacering ska vara en sista utväg när det inte finns något annat alternativ, men det alternativet bör göras så bra som möjligt för barnet det påverkar, nu, under placering och när placering av någon anledning avbryts.

Fokus behöver vara på att vara lyhörd för vad familjehemmen säger, ha möjlighet och tid att ge familjehemmen stöd och utbildning så att det placerade barnet har en behovsanpassad förutsättning för att utvecklas även som placerad i familjehem. Tidigare forskning visar flera risker med att vara placerad, som bristfällig och låg utbildning, kriminalitet, missbruk och relationsproblematik. Dessa risker är kända sedan länge för socialtjänsten. Dessa risker behöver därför fokuseras ytterligare vid placering och i synnerhet vid sammanbrott då fler sammanbrott ökar risken för ett framtida utanförskap i samhället och placerade barn då riskerar att fastna i socialtjänstens system även som vuxna, och i längden när de själva skaffar barn. Genom att tidigt undersöka diverse diagnoser, upplevda trauman och andra speciella behov hos det placerade barnet och även förankra i familjehemmet vad det kan innebära i uppdraget som familjehem är en del i att ge det placerade barnet de bästa förutsättningar för en trygg och stabil placering, men även för familjehemmet att få ett tydligt uppdrag där rätt stöd kan ges till rätt barn i rätt familj.

Samarbete mellan nätverk och professionella är ofta en målsättning hos socialtjänster runt om i Sverige och behöver vara en punkt man jobbar på, då det kan vara nyckeln till att placerade barn får liknande möjligheter som andra barn att klara skolan, få adekvat vård och omsorg och ha en god relation till sina föräldrar.

Vad gäller förslag på vidare forskning är vad som anges som orsak till sammanbrott ett intressant tema. Detta upplever jag kan vara intressant att forska vidare på för att socialsekreterare och familjehemskonsulenter fortare ska kunna förutse de olika situationer som kan uppstå när ett familjehem svajar i valet och kvalet om att fortsätta sitt uppdrag som familjehem. Orsakerna till detta är högst relevanta, särskilt när det inte beror på det placerade barnet, den som i slutändan får ta konsekvenserna av att flytta ännu en gång.

## **8.2 Kritisk reflektion**

Efter att ha genomfört studien så har åtgärder uppstått som skulle ha kunnat hanteras annorlunda. Först och främst så bidrog det representativa urvalet, socialsekreterare som arbetar med familjehem att populationen för studien minskade drastiskt i jämförelse med om urvalet hade varit socialsekreterare som jobbar med familjehem, inklusive barnets socialsekreterare, dessa jobbar också med familjehem och har upplevelser av sammanbrott. Familjehemskonsulenter kunde ha inkluderats tidigare som potentiella respondenter vilket hade underlättat för datainsamlingen. Tydligare avgränsning gällande syftet kunde ha gjorts tidigare för att arbetet inte skulle bli för spretigt, vara för stort och vilja för mycket. En orsak till detta är med stor sannolikhet författarens förförståelse inom ämnet. Detta hade också gjort att intervjuguidens utformning hade varit mindre generell och mer fokuserad kring upplevelser av sammanbrott vilket kan ha underlättat analysen av denna.



## Litteraturförteckning

- Barnkonventionen (2018). Rapport. Konventionen om barnets rättigheter (svenska)  
Diarienummer: S2018.010
- Broberg, A., Risholm Mothander, P., & Granqvist, P. (2020). Anknytningsteori: betydelsen av nära känslomässiga relationer (Upplaga 2). Natur och Kultur.
- Brown, J. D., Bednar, L. M. (2006). Foster parent perceptions of placement breakdown. *Children and youth services review*. Volume 28, Issue 12, December 2006, Pages 1497-1511. doi: [10.1016/j.childyouth.2006.03.004](https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2006.03.004)
- Browning, A. S. (2020). The impact of complex and unwanted feelings evoked in foster carers by traumatised children in long-term placements. *Adoption & Fostering*, 44(2), 185-196. doi: <http://dx.doi.org/10.1177/030857>
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Tredje upplagan). Stockholm: Liber.
- Dubov, V., Goodman, D., Mahmood, R., Howe, J., & Appleton, P. (2015) Signs of safety (SOS) Year 1 Implementation Evaluation report. Child Welfare Institute, Children's Aid Society of Toronto in partnership with the SOS Practice Leadership Committee of the Children's Aid Society of Toronto.  
[http://www.childwelfare.torontocas.ca/app/Uploads/Resources/31\\_file.pdf](http://www.childwelfare.torontocas.ca/app/Uploads/Resources/31_file.pdf)
- Eklund, F., & Hellman Treschow, J. (2020). Vart ska jag hamna? Röster från placerade barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. *En rapport från Riksförbundet Attentions projekt Ung Dialog*. Producerad med stöd från Allmänna arvsfonden. [https://issuu.com/familjelyftet/docs/\\_var\\_ska\\_jag\\_hamna\\_\\_](https://issuu.com/familjelyftet/docs/_var_ska_jag_hamna__)
- Goffman, E. (2010). *Jaget och maskerna en studie i vardagslivets dramatik*. Enskede: TPB.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (Tredje [reviderade] upplagan). Lund: Studentlitteratur.

López, M. J, del Valle, F., Montserrat, C., & Bravo, J. (2011). Factors affecting foster care breakdown in Spain. *The Spanish Journal of Psychology*, Vol. 14 No. 1, 111-122. doi: [10.5209/rev\\_SJOP.2011.v14.n1.9](https://doi.org/10.5209/rev_SJOP.2011.v14.n1.9)

Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (SFS 2021:877). Socialdepartementet. [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1993387-om-stod-och-service-till-vissa\\_sfs-1993-387](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1993387-om-stod-och-service-till-vissa_sfs-1993-387)

Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (SFS 1990:52). Socialdepartementet. [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-199052-med-sarskilda-bestammelser-om-var\\_d\\_sfs-1990-52](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-199052-med-sarskilda-bestammelser-om-var_d_sfs-1990-52)

Miller, L., Randle, M., & Dolnicar, S. (2019). Carer Factors Associated with Foster-Placement Success and Breakdown. *The British Journal of Social Work*, 49(2), 503–522. doi:[10.1093/bjsw/bcy059](https://doi.org/10.1093/bjsw/bcy059)

Morgan, W. S. (2018) Foster Care Evaluation Services (FaCES) Clinic Safe and Sound Demonstration Project: Addressing the Mental Health Needs of Youth in Foster Care Within a Primary Care Setting. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, suppl. Supplement 1; Baltimore Vol. 57, Iss. 10, (Oct 2018): S53 doi: [10.1016/j.jaac.2018.07.223](https://doi.org/10.1016/j.jaac.2018.07.223)

Neander, K., & Risholm Mothander, P. (2015) Trygghetscirkeln för ett reflekterande föräldraskap. COS-P i Sverige - kunskapsspridning och prövning av ett psykoedukativt föräldraprogram. Studie finansierad av folkhälsomyndigheten i samarbete med Örebro län. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/halsa-i-olika-grupper/barn-och-unga/stod-till-barn-i-familjer-med-missbruksproblem-mm/projekt-for-kunskapsutveckling-2012-2015/provning-av-amerikanskt-foraldraprogram/>

Richardson, E, W, Grogan, C, S, Richardson S, L, L & Small, S, L, (2018) *Displacement, caregiving, and the ecological system of youth in foster care: a theoretical perspective*, *Journal of Family Social Work*, 21:4-5, 348-364. doi:[10.1080/10522158.2018.1469561](https://doi.org/10.1080/10522158.2018.1469561)

Socialtjänstlag (SFS 2001:453). Socialdepartementet. [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453\\_sfs-2001-453](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453)

Socialstyrelsen. (2012a). *Oplanerade avbrott i familjehemsplaceringar av yngre barn och långvarigt placerade barn*. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2012-11-28.pdf>

Socialstyrelsen (2012b) *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende* (Artikelnummer: 2012-6-56)

Socialstyrelsen. (2014). *Manual till BRA-fam. En standardiserad bedömningsmetod för rekrytering av familjehem*. (artikelnummer 2014-2-5). <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2014-2-5.pdf> 17

Socialstyrelsen. (2018). *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*. (Artikelnummer: 2018-10-20)

Socialstyrelsen. (2020a). *Munhälsa och tandvård för placerade barn*. (Artikelnummer 2020-11-7024)

Socialstyrelsen. (2020b). *Placerade barn och unga. Handbok för socialtjänsten*. (artikelnummer 2020-3-6640)

Socialstyrelsen. (2021). *Statistik om socialtjänstinsatser till barn och unga 2020*. (Artikelnummer 2021-8-7516)

Socialutskottets betänkande 2020/21: SoU5 [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/overvagande-av-varldnadsoverflyttning-revidering\\_H801SoU5](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/overvagande-av-varldnadsoverflyttning-revidering_H801SoU5)

- Smith, J., Rodger, S., Brown, J., Pickel, L., den Dunnen, W., & Leschied, A. (2015). Comparing the experiences and withdrawal considerations of treatment and regular foster care parents: The Canadian perspective. *International Journal of Child, Youth & Family Studies*, 6(1), 93-110. doi:<http://dx.doi.org/10.18357/ijcyfs.61201513480>
- Sveriges kommuner och Regioner. (2020). Att stärka samverkan med hjälp av SIP. Förstudie innehållande nulägeskartläggning och rekommendationer för framtida arbete.
- Valentine, D., MacCallum, F., & Knibbs, J. (2019) When carers end foster placements: Exploring foster carers' experience of adolescent foster placement breakdown. *Adoption & Fostering*; London Vol. 43, Iss. 4, (Dec 2019): 445-460. doi: [10.1177/0308575919884884](https://doi.org/10.1177/0308575919884884)
- Vanderfaellie, J, Van Holen, F, Elke, C., & Hanne, F. (2018) Breakdown of foster care placements in Flanders: incidence and associated factors. *European Child & Adolescent Psychiatry*; New York Vol. 27, Iss. 2, 209-220. doi: [10.1007/s00787-017-1034-7](https://doi.org/10.1007/s00787-017-1034-7)
- Vetenskapsrådet. (2002) Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning. [https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska\\_principer\\_VR\\_2002.pdf](https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf)
- Vinnerlång, B., Sallnäs, M. & Berlin, M. (2017). Placement breakdowns in long-term foster care – a regional Swedish study. *Child and Family Social Work*, 22(1), 15–25. doi:[10.1111/cfs.12189](https://doi.org/10.1111/cfs.12189)
- Tillsammans för varje barn. (2021) *Regionalt projekt*. <https://www.falun.se/utbildning--barnomsorg/halsa-och-trygghet/tillsammans-for-varje-barn/om-tillsammans-for-varje-barn.html>

## Bilagor

### Bilaga 1. Blankett för etisk egengranskning

Blankett för etisk egengranskning av studentprojekt som involverar människor

Använd blanketten som en grund för forskningsetiska reflektioner tillsammans med din handledare och för att komma fram till bästa forskningsetiska förhållningssätt samt beslut om ansökan till den Forskningsetiska nämnden vid Högskolan Dalarna alternativt Etikprövningsmyndigheten behövs eller ej. Blanketten behålls av studenten och handledaren.

Projekttitel: Sammanbrott igen? En kvalitativ intervjustudie om socialsekreterares upplevelser av sammanbrott hos familjehem i den sociala barnvården.

Student: Marielle Olsson

Handledare: Amanda Jones

		Ja	Tveksamt	Nej
1	Kan frivilligheten att delta i studien ifrågasättas dvs. omfattar studien deltagare som kan betraktas tillhöra en sårbar grupp t.ex. barn (under 18 år), personer med nedsatt kognitiv förmåga, psykisk funktionsnedsättning eller sådana som har en beroendeställning till den som genomför studien t.ex. som patienter eller elever till densamma?			X
2	Innebär undersökningen att informerat samtycke inte kommer att inhämtas (d.v.s. forskningspersonerna kommer inte att få full information om undersökningen och/eller möjlighet att avsäga sig ett deltagande)?			X
3	Innebär undersökningen någon form av fysiskt ingrepp på forskningspersonerna?			X
4	Kan undersökningen påverka forskningspersonerna fysiskt eller psykiskt?			X
5	Används biologiskt material som kan härledas till en levande eller avliden människa (t.ex. blodprov)?			X
6	Avser du behandla känsliga personuppgifter, som etnicitet, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa eller sexualliv?			X
7	Avser du behandla personuppgifter om lagöverträdelser, som brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden?			X

8	<p>Avser du att behandla personuppgifter? Observera att:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Samtliga uppgifter som kan kopplas till en levande person betraktas som personuppgifter, även om de är kodade eller krypterade.</li> <li>• I händelse av att studentarbetet INTE omfattar några känsliga personuppgifter och heller INTE deltagare som tillhör en sårbar grupp eller deltagare som INTE står i beroendeställning till den som genomför studien, behöver inte någon ansökan till Forskningsetiska nämnden vid Högskolan Dalarna göras.</li> <li>• Vid behandling av personuppgifter ska dock ALLTID anmälan om detta göras på avsedd blankett som sänds till: dataskydd@du.se</li> </ul>	X		
---	---	---	--	--

Fastställd av Forskningsetiska nämnden 2020-09-23

## **Bilaga 2. Intervjuguide**

### INTERVJUGUIDE

#### **Inledande frågor:**

Vilken utbildning har du?

Berätta om dig själv som socialsekreterare?

Hur är du som socialsekreterare?

#### **Vad ingår i arbetet:**

Vad tycker du är viktigt i en bra familjehemsutredning?

Vilka färdigheter behöver man som familjehemsutredare?

Vilka svårigheter har du stött på i kontakten med familjehem?

#### **Stöd och verktyg**

Vilket stöd behöver man som socialsekreterare?

Vilka beteenden hos placerade barn vill familjehem ha hjälp med att hantera?

Vilken slags hjälp får de av dig?

Vilka verktyg eller metoder använder du dig av?

Vad för slags stöd ber familjehem själva om?

Vad är det viktigaste du kan göra för att stötta familjehem i deras uppdrag?

#### **Sammanbrott:**

Vad är den vanligaste orsaken till att familjehem säger upp sig?

På vilket sätt kan man förhindra ett sammanbrott?

Vilka tecken ser du hos familjehem innan ett sammanbrott sker?

Vad gör du för att förebygga sammanbrott?

#### **Frågor kopplade till teori:**

Finns det en upplevelse att familjehem eller placerade barn sätter upp en fasad eller mask?

Hur tänker du kring anknytning sett utifrån familjehemmets uppdrag?

Är det något mer du vill berätta som jag inte frågat om?

## **Bilaga 3. Informationsbrev**

### **Informationsbrev**

Information om deltagande i en C-uppsats som avser att undersöka handläggares uppfattning om vad som behövs för att undvika sammanbrott i familjehem.

Studien kommer att bestå av en kvalitativ semistrukturerad telefonintervju med 4–6 stycken handläggare. Det är därmed ett strategiskt urval av yrkesverksamma socialarbetare som arbetar inom området. Du tillfrågas härmed om deltagande då du arbetar som handläggare inom detta område. Intervjun kommer att ta mellan 45–60 minuter att genomföra. Intervjun kommer att spelas in, transkriberas och analyseras genom en tematisk analys. Materialet används enbart av mig som genomför studien, samt min handledare. Du som medverkar i studien kommer att oidentifieras, för att inte orsaka obehag för dig eller att du ska känna dig utelämnad. När studien är färdigställd kommer den inspelade intervjun samt det transkriberade materialet att makuleras. Om du önskar får du ta del av det färdiga examensarbetet.

Resultatet av studien kommer att presenteras i ett examensarbete som publiceras av högskolan dalarna offentlig och på en FoU marknad 2022-06-01. Högskolan Dalarna är ansvarig för behandlingen av personuppgifter i samband med examensarbetet. Som deltagare i undersökningen har du enligt Dataskyddsförordningen (GDPR) rätt att få information om hur dina personuppgifter kommer behandlas. Du har också rätt att ansöka om ett så kallat registerutdrag, samt att få eventuella fel rättade. Vid frågor om behandlingen av personuppgifter kan ni vända er till Högskolans dataskyddsombud. Deltagandet i studien är helt frivilligt och du kan avbryta din medverkan när du vill utan att behöva lämna en förklaring till det.

Om du har några vidare frågor är du välkommen att kontakta någon av nedanstående.

Med vänliga hälsningar,

Student  
Marielle Olsson  
[h21olsma@du.se](mailto:h21olsma@du.se)  
076-262 97 53

Handledare  
Amanda Jones  
[aje@du.se](mailto:aje@du.se)



## Bilaga 4 Samtyckesblankett

### Samtyckesblankett

Tack för att du vill delta i studien "Handläggares stöd till familjehem i den sociala barnvården". Syftet med studien är att undersöka socialsekreterares uppfattning om vad som behövs för att undvika sammanbrott i familjehem. Före ditt deltagande behöver du lämna ditt samtycke för deltagande och behandling av eventuella personuppgifter. Studien genomförs inom ramen för kursen GSA2AF, Examensarbete för kandidatexamen i socialt arbete vid Högskolan Dalarna. *Läs igenom blanketten noggrant och ge ditt medgivande genom att skriva under längst ned på sidan.*

### Medgivande

- Jag har tagit del av informationen kring studien och är medveten om hur mitt deltagande kommer att gå till och den tid det förväntas ta i anspråk.
- Jag har fått möjlighet att få mina frågor angående studien besvarade innan den påbörjas och vet vem jag ska vända mig till om jag har ytterligare frågor.
- Jag deltar i denna studie helt frivilligt och har blivit informerad om varför jag har blivit tillfrågad och vad syftet med deltagandet är.
- Jag är medveten om att jag när som helst under studiens gång kan avbryta mitt deltagande och återkalla mitt samtycke utan att jag behöver förklara varför.
- Jag ger mitt medgivande till *Högskolan Dalarna* att behandla och lagra personuppgifter nödvändiga för att genomföra studien förutsatt att det görs i enlighet med bestämmelser i GDPR och PUL<sup>1</sup>.
- Jag ger detta medgivande förutsatt att inga andra än de studenter och handledare som är knutna till studien kommer att ta del av det insamlade materialet och att materialet endast kommer att användas till studiens syfte.
- Jag ger detta medgivande förutsatt att materialet från studien kommer att behandlas konfidentiellt i den meningen att mitt namn aldrig kommer att publiceras eller kopplas till enskilda utsagor.

Ort / datum

.....

Namnsteckning

.....

Namnförtydligande

.....

---

<sup>1</sup> Alla uppgifter om dig som samlas in i studien är skyddade enligt Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) samt General Data Protection Regulation (GDPR). Ansvarig för dina personuppgifter är Högskolan Dalarna. Enligt EU:s dataskyddsförordning har du rätt att kostnadsfritt få ta del av de uppgifter om dig som hanteras i studien, och vid behov få eventuella fel rättade. Du kan också begära att uppgifter om dig raderas samt att behandlingen av dina personuppgifter begränsas. För frågor om behandling av personuppgifter kan du även kontakta Högskolan Dalarnas dataskyddsombud Anders Forsman, e-post: [dataskydd@du.se](mailto:dataskydd@du.se) eller på telefon: 023-77 89 56. Om du är missnöjd med hur dina personuppgifter behandlas har du rätt att ge in klagomål till Datainspektionen, som är tillsynsmyndighet